

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Інституту археології НАН України

протокол № 9

від «09» червня 2025 р.

Заступник голови вченої ради

Інституту археології НАН України,

член-кореспондент НАН України

Олена БУЙСЬКИХ

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

галузь знань	Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність	В9 — історія та археологія
рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень
освітня кваліфікація	Доктор філософії
термін навчання	4 (чотири) роки
форма навчання	стаціонарна/заочна

Попередня редакція освітньо-наукової програми 032 історія та археологія
затверджена рішенням Вченої ради Інституту археології НАН України
15.06.2017 р., протокол №6.

КИЇВ – 2025

Склад проєктної групи освітньо-наукової програми
«Археологія та антропологія»:

Керівник проєктної групи – гарант освітньо-наукової програми:

Буйських Алла Валеріївна – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи.

Члени проєктної групи:

Залізняк Леонід Львович – доктор історичних наук, професор, завідувач відділу археології кам'яної доби;

Отрощенко Віталій Васильович – доктор історичних наук, професор, завідувач відділу археології енеоліту - бронзової доби;

Скорий Сергій Анатолійович – доктор історичних наук, професор, завідувач відділу археології раннього залізного віку;

Козак Олександра Діонізіївна – кандидат історичних наук., т.в.о. завідувача відділу біоархеології.

**Профіль освітньо-наукової програми
«Археологія та антропологія»
зі спеціальності В9 – історія та археологія**

1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Інститут археології Національної академії наук України
Структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію ОП	Відділи: археології Кам'яної доби, археології енеоліту-бронзової доби, археології раннього залізного віку, античної археології, біоархеології.
Інші навчальні структурні підрозділи (відділ або інші підрозділи), залучені до реалізації ОП	Відділи: археології раннього залізного віку, археології Криму та Північно-Західного Причорномор'я, археології ранніх слов'ян, давньоруської та середньовічної археології.
Ступінь вищої освіти та назва освітньої кваліфікації мовою оригіналу	Третій освітньо-науковий рівень Доктор філософії (PhD) Освітньо-наукова кваліфікація: Доктор філософії (PhD) з історії та археології
Офіційна назва освітньої програми	Галузь знань – культура, мистецтво та гуманітарні науки. Спеціальність – В9 – історія та археологія
Тип диплома та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, перший науковий ступінь, 4 академічних роки, 231 кредит ЄКТС, у тому числі освітня складова - 51 кредити ЄКТС (навчальні заняття), наукова складова – 180 кредитів ЄКТС.
Інституція, що здійснює акредитацію	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО)
Період акредитації	2027 рік
Цикл/ рівень програми	QF of ENEA – третій цикл; EQF for LLL – 8 рівень; НРК України – 8 рівень.
Передумови	Наявність ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Для осіб, які мають диплом магістра з іншої галузі знань (спеціальності) - Програма вступних фахових випробувань містить перелік питань щодо перевірки якості знань з набуття компетентностей в межах напряму археології та антропології.
Мова викладання	українська
Термін дії освітньої програми	До завершення повного циклу навчання
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://www.iananu.org.ua/diyalnist/pidgotovka-kadriv/aspirantura
2. Мета освітньо-наукової програми	
	Забезпечити, на основі ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста), висококваліфіковану підготовку фахівця ступеня доктора філософії у галузі археології та антропології, шляхом здобуття ним компетентностей, достатніх для виконання оригінальних наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а також підтримку здобувача у ході

3. Характеристика освітньо-наукової програми

1	<p>Предметна область (галузь знань, спеціальність)</p>	<p>Об'єкт діяльності (дослідження): теоретично-прикладні (методологічні) засади функціонування й розвитку складних суспільно-історичних систем різного рівня в поєднанні з давніми організаційно-економічними та соціально-економічними складовими.</p> <p>Цілі навчання: набуття системних теоретичних знань про закономірності функціонування складних соціально-історичних систем і формування на цій підставі засад творчого мислення, необхідного для ефективного створення нового знання та розробки успішних стратегій і концепцій національного розвитку на мікро- та макросоціальному рівнях.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області: утворення, динаміка розвитку та трансформації давніх культурно-історичних спільнот періодів від кам'яної доби, до ранньої залізної доби та історико-соціальних організмів давнини, періоду раннього, розвиненого, пізнього середньовіччя, та ранньої модерної доби. Процеси культурної, територіальної, економічної трансформації як підґрунтя виникнення та організації господарської діяльності; загальні закони, закономірності й тенденції соціально-історичного розвитку давніх суспільств. Реконструкції історичних процесів давнини.</p> <p>Методи, методики та технології: методи історичної реконструкції, синтезу та порівняльно-історичного аналізу, кількісного та якісного статистичного аналізу, комп'ютерного моделювання, прогнозування, використання цифрових технологій та методів міждисциплінарного аналізу тощо.</p> <p>Інструментарій та обладнання: здатність до абстрактно-логічного креативного мислення, підкріплена належними для виконання наукових досліджень у сфері археології та антропології гео-інформаційними системами, спеціалізованими геодезичними, програмними приладами та обладнанням.</p>
2	<p>Орієнтація освітньої програми</p>	<p>Дослідницька орієнтація програми: наукові фундаментальні та прикладні дослідження в галузі давньої історії, археології, антропології, спрямовані на критичне переосмислення усталених та формування нових теоретичних підходів щодо визначення процесів розвитку давніх історичних суспільств, що матимуть широке практичне застосування, оскільки прямо впливають на формування національної ідентичності.</p> <p>Базова орієнтація програми спрямована на дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> • історії розвитку соціально-економічних та історичних процесів, • реконструкції етнокультурної історії населення сучасної України; • деталізації давньої історії України, • стратегічних напрямів удосконалення методики проведення археологічних досліджень; • виявлення локальних особливостей розвитку окремих регіонів України у доісторичний період; • аналіз антропологічного складу населення України у різні

		<p>історичні періоди;</p> <ul style="list-style-type: none"> • побуту та умов життя давнього населення від появи людини на території сучасної України до XVIIIст.; • міграційних процесів у давнину на території сучасної України та їх комплексний аналіз; • розвиток продуктивних сил давніх суспільств; • світогляду давніх суспільств за даними археологічних досліджень; • системи розселення на території сучасної України у різні історичні періоди та виявлення закономірностей розвитку історико-соціальних організмів давнини; • розвитку матеріальної культури давніх суспільств, що мешкали на території сучасної України від появи людини на території сучасної України до XVIIIст.; • концептуальних засад охорони та збереження археологічної спадщини; <p>Спеціальна орієнтація програми спрямована на дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> • методологічних питань вивчення давньої історії за матеріальними залишками; • використання природничих та міждисциплінарних методів дослідження для комплексної характеристики давніх суспільств; • розвитку сільського господарства протягом часу існування відтворювальної економіки на теренах України; • пріоритетних напрямів формування та розвитку наукової думки, концепцій та системи освіти та науки; • історії та ролі металургії давніх суспільств; • напрямків удосконалення технологій давніх виробництв (обробки каменю, кістки, скла, металу тощо); • проблем первісного заселення території України; • емпіричного рівня пізнання археології; • проблем теоретизування наукового знання в археології; • вивчення соціально-історичного процесу; • межі пізнання в археології; • становлення та розвитку української археології; • реконструкції соціально-історичних спільностей давніх культур; • методологічні принципи дослідження соціальної сфери суспільного життя у археології; • давнього ремесла за археологічними дослідженнями; • методології пізнання антропогенезу; • проблем періодизації історичного процесу; • дослідження міграцій з/ на територію сучасної України (виділення критеріїв для їх виявлення та визначення їх масштабів); • впливу міграцій на історичний розвиток давніх суспільств; • етнічного складу населення різних регіонів на території сучасної України від появи людини до XXI ст.; • імміграції в Україну та інтеграції іммігрантів в усі історичні епохи; • народжуваності, та її еволюції в Україні від появи людини до XVIII ст.;
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • соціальної структури населення України у різні історичні епохи; • сім'ї та шлюбу: закономірностей еволюції шлюбно-сімейних відносин, зміни структури, розміру, типу сімейних об'єднань від появи людини до XVIII ст.; • державного устрою, історії та культури античних держав Північного Причорномор'я; • містобудування та архітектури міст доби раннього, розвиненого, пізнього середньовіччя та ранньої модерної доби; • мистецтва давнього населення території сучасної України від пізнього палеоліту до XVIII ст.; • тривалості життя: комплексне дослідження, спрямоване на визначення чинників у давніх суспільствах на тривалість життя; • релігійних вірувань населення території сучасної України від пізнього палеоліту до XVIII ст.; • військової справи стародавніх суспільств від формування людини сучасного антропологічного типу до Нового часу (дослідження археологічних та антропологічних матеріалів); • наративних та епіграфічних джерел для вивчення давньої історії України
3	Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	<p>Спеціальна освіта у галузі культура, мистецтво та гуманітарні науки. Спеціальність – В9 – історія та археологія.</p> <p>Ключові слова: археологія, давня історія, історична антропологія, етногенез, культурно-історичні спільності, історична епоха, джерела, палеодемографія, археологічна спадщина, моделювання соціально-історичних процесів, давні суспільства, історіографія.</p>
4	Особливості освітньо-наукової програми	<p>Програма орієнтує на поглиблення теоретико-методологічного та науково-методичного комплексу розвитку археологічного пізнання, оволодіння практичним інструментарієм наукових досліджень в сфері давньої історії та орієнтує на співробітництво із закладами освіти системи Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, міжнародними організаціями, закордонними науковими та музейними установами і навчальними закладами.</p>
4. Працевлаштування випускників та продовження освіти		
1	Працевлаштування випускників	<p>Передбачається працевлаштування на посадах наукових і науково-педагогічних працівників в наукових установах і закладах вищої освіти, на інших посадах, що потребують кваліфікації доктора філософії з історії та археології, зокрема на посадах наукових консультантів, експертів, аналітиків у дослідницьких установах і підрозділах підприємств, установ, організацій.</p> <p>Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня ОНП «історія та археологія» здатний виконувати професійну роботу за Національним класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003:2010 (КП) чинний, зі змінами, внесеними 13.12.2024 р. (додаток А до ОНП).</p> <p>Місця працевлаштування. Посади у відділах та лабораторіях наукових установ, профільних кафедрах закладів вищої освіти.</p>

		Відповідні робочі місця (наукові дослідження та управління) підприємств, установ та організацій.
2	Продовження освіти	<p>Навчання впродовж життя для розвитку і самовдосконалення у науковій та професійній сферах діяльності, а також в інших споріднених галузях наукових знань:</p> <ul style="list-style-type: none"> • підготовка на 8-му кваліфікаційному рівні Національної рамки кваліфікацій в галузі соціальних та поведінкових наук, у галузях споріднених спеціальностей; • освітні програми, дослідницькі гранти та стипендії, що містять додаткові наукові та освітні компоненти.
5. Викладання та оцінювання		
1	Викладання та навчання	<p>Форми навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лекції, семінари, практичні заняття, що вирізняються порівняно високою наукоємністю; • науково-дослідна практика; <p>Способи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • робота з викладачем; • самостійна робота з джерелами інформації у бібліотеці та науковому архіві Інституту археології та у наукових бібліотеках України; • використання дистанційних курсів навчання та електронних ресурсів за допомогою мережі Інтернет; • індивідуальні консультації профільних фахівців Інституту, інших установ НАН України, профільних закладів вищої освіти; • інформаційна підтримка участі аспірантів у конкурсах на здобуття наукових стипендій і грантів; • - активна робота аспірантів у складі проектних команд, при виконанні держбюджетних та госпдоговірних тем, участь у розробці звітів про польові археологічні дослідження, реєстраційних та облікових документів на об'єкти археологічної спадщини.
2	Оцінювання	<p>Система оцінювання охоплює кількісно-якісну атестацію результатів навчання здобувачів освіти.</p> <p>Види контролю знань:</p> <p><i>Попередній контроль.</i> Діагностика початкового рівня знань аспірантів застосовується перед затвердженням індивідуального навчального плану як передумова для успішного планування і керування навчальним процесом.</p> <p><i>Поточний контроль</i> знань є засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) навчального матеріалу та здійснюється у формі роботи на практичних заняттях, виступів на семінарах та конференціях регіонального, всеукраїнського рівня, виступів на засіданнях ради молодих вчених Інституту археології НАН України, при підготовці наукових звітів про результати польових археологічних досліджень.</p> <p><i>Семестровий контроль</i> - форма іспиту або заліку з конкретної навчальної дисципліни за накопичувальною системою і в терміни, встановлені в Інституті. Форма семестрового контролю визначається навчальним планом та відображається у робочій програмі навчальної дисципліни.</p> <p><i>Рубіжний контроль</i> знань передбачає, що до індивідуального</p>

		<p>навчального плану аспіранта (ад'юнкта) третього року підготовки денної форми здобуття освіти включається єдиний державний залік з української та іноземної мов для академічних цілей як обов'язковий підсумковий контроль з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання, який проводиться в порядку, визначеному МОН. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2025 р. № 426.</p> <p><i>Підсумковий</i> контроль знань передбачає іспит або диференційований залік з урахуванням накопичених студентом балів за шкалою ЄКТС. Аспірант вважається допущеним до підсумкового контролю з дисциплін освітньо-наукової програми, якщо він виконав всі види навчальних робіт, передбачені робочою програмою з цієї дисципліни.</p> <p>Оцінювання якості результатів дисертаційного дослідження здійснюється у процесі творчої взаємодії аспіранта з науковим керівником, через зовнішнє наукове рецензування, за результатами доповіді і обговорення на засіданні відповідного профільного відділу, в ході публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді із захисту дисертацій.</p> <p>Форми контролю знань:</p> <p>Аспіранти/здобувачі проходять щорічну атестацію шляхом звітування на засіданні профільного відділу та Вченої ради Інституту про хід виконання освітньо-наукової програми та індивідуального плану, включаючи опубліковані наукові статті та виступи на конференціях та підготовку щорічного звіту аспіранта.</p> <p>Остаточним результатом навчання аспірантів є повне виконання освітньо-наукової програми, необхідний перелік опублікованих за результатами досліджень наукових праць, у тому числі у виданнях, що індексуються у наукометричних базах, апробація результатів на наукових конференціях, належним чином оформлений рукопис дисертації та представлення її на обговорення на засіданні відповідного профільного відділу або спільних засіданнях відділів, в ході публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді із захисту дисертацій для отримання наукового ступеня доктора філософії в галузі культура, мистецтво та гуманітарні науки за спеціальністю В9 – історія та археологія.</p>
		6. Програмні компетентності
1	Інтегральна компетентність	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері давньої історії, археології та антропології, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/ або професійної практики.
1	Загальні Компетентності	<ul style="list-style-type: none"> •ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. •ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. •ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті. •ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). •ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми археології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної

2	Спеціальні (фахові) компетентності	<p>етики та академічної доброчесності.</p> <ul style="list-style-type: none"> • СК 01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в археології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з історії, археології, антропології та суміжних галузей. • СК 02 Розв'язання проблем. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів, засвоєних з освітньо-наукової програми. • СК 03 Обчислювальні навички. Здатність використовувати відповідне програмне забезпечення (статистичне, геоінформаційні технології, геодезичне обладнання тощо) та обробляти значні масиви статистичної інформації для здійснення досліджень та моделювання соціально-історичних процесів давнини. • СК 04 Здатність ініціювати і розробляти комплексні наукові проекти в археології та у дотичних до неї науках застосовуючи міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності. • СК 05 Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері археології з врахуванням соціальних, економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень. • СК 06 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. • СК 07 Здатність до навчання. Здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області, використовуючи здобуті фахові знання.
7. Нормативні результати навчання		
<ul style="list-style-type: none"> • РН 01 Знання іноземної мови, на рівні достатньому для презентації наукових результатів в усній та письмовій формах, розуміння фахових наукових та професійних текстів, вміння та навички спілкування в іншомовному науковому і професійному середовищі. • РН 02 Знання методів наукових досліджень та вміння їх використовувати на належному рівні; вміння вишукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (архівні джерела, наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо). • РН 03 Знання теорії і розуміння методології системного аналізу, принципів застосування системного підходу при дослідженні соціально-економічних процесів та явищ, вміння використовувати методологію системного аналізу у сфері археології та антропології; <ul style="list-style-type: none"> • РН 04 Знання змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпакт-фактор (IF)). • РН 05 Знання і вміння використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, комп'ютерні засоби та програмне забезпечення при проведенні археологічних та антропологічних наукових досліджень. 		

- **PH 06** Вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами (Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Web of Knowledge, GeoRef та ін.).
- **PH 07** Знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, розуміння змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності.
- **PH 08** Знання історії розвитку соціально-економічних та історичних процесів; концептуальних засад охорони археологічної спадщини; реконструкції етнокультурної історії населення сучасної України; деталізація давньої історії України; стратегічних напрямів удосконалення методики проведення археологічних досліджень.
- **PH 09** Знання у виявленні локальних особливостей розвитку окремих регіонів України у доісторичний період; антропологічного складу населення України у різні історичні періоди; побуту та умов життя давнього населення від появи людини на території сучасної України до XXI ст.; міграційних тенденцій у давнину на території сучасної України та їх комплексний аналіз;
- **PH 10** Знання закономірностей розвитку продуктивних сил давніх суспільств; світогляду давніх суспільств за даними археологічних досліджень; системи розселення та функціонування соціально-історичних організмів давнини на території сучасної України у різні історичні періоди та виявлення закономірностей; розвитку матеріальної культури давніх суспільств, що мешкали на території сучасної України від появи людини на території сучасної України до XXI ст.
- **PH 11** Вміння класифікувати типи матеріальної культури давніх суспільств; використання природничих методів дослідження для комплексної характеристики давніх суспільств; реконструювати господарські структури давніх суспільств та хід соціально-історичного процесу; визначати пріоритетні напрямки розвитку історичної науки.
- **PH 12** Знання методологічних питань вивчення давньої історії за матеріальними залишками; розвитку сільського господарства протягом часу існування відтворювальної економіки на теренах України; історії та ролі металургії давніх суспільств; напрямів удосконалення технологій давніх виробництв (обробки каменю, кістки, шкіри, дерева, виробництва скла тощо);
- **PH 13** Знання проблеми первісного заселення території України; становлення відтворюючої економіки на Україні; емпіричного рівня пізнання археології; проблем теоретизування наукового знання в археології; меж пізнання в археології; становлення та розвитку української археології;
- **PH 14** Вміння будувати демографічні моделі розвитку відмінних типів суспільств минулого (кочовики, землероби тощо); проводити кластерний та факторний аналіз даних для виявлення спорідненості давніх людських об'єднань.
- **PH 15** Знання методологічних принципів дослідження соціальної сфери суспільного життя у археології; давнього ремесла за археологічними даними; методології пізнання антропогенезу; основних індикаторів різних шляхів генезису та розвитку політичних підсистем у давніх суспільствах; основних ознак міграцій давніх племен.
- **PH 16** Знання основних сучасних методик та підходів археологічного дослідження; теоретико-методологічних основ реконструкції давньої історії за матеріальними залишками; вміння визначати специфічні риси різного типу соціумів давнини; обґрунтовувати перспективні напрями модернізації методів археологічного дослідження та концепцій національної ідентичності.

8. Ресурсне забезпечення реалізації програми

1	Кадрове забезпечення	<p>Кадрове забезпечення освітньо-наукової програми узгоджено із загальною кадровою політикою Інституту археології, яка здійснюється відповідно до Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад наукових співробітників. Кандидати на заміщення вакантних посад наукових співробітників проходять процедуру конкурсного відбору, який здійснює утворена Наказом директора Інституту археології конкурсна комісія на засадах відкритості, колегіальності, незалежності, об'єктивності та обґрунтованості прийняття рішень. Під час оцінювання відомостей, наданих учасником конкурсу, враховуються: актуальність, практичне значення наукової діяльності; наукова новизна та обґрунтованість одержаних результатів досліджень; належний ступінь володіння сучасною методологією, методами наукових досліджень та особистий внесок у їх розроблення; участь в редколегіях наукових видань, членство у провідних фахових товариствах; наявність Державних премій України в галузі науки і техніки, премій НАН України, інших наукових (у тому числі міжнародних) відзнак тощо.</p> <p>При підборі викладачів для участі у освітньо-науковій програмі підготовки докторів філософії за спеціальністю В9 – історія та археологія враховується спеціальність наукового співробітника, наявність наукового ступеня і вченого звання, кількість і якість наукових публікацій згідно з профілем відповідної навчальної дисципліни освітньої програми, досвід успішного виконання завдань науково-дослідницьких робіт та досвід науково-педагогічної роботи.</p>
2	Матеріально-технічне забезпечення	<p>Інститут археології забезпечує необхідні організаційні умови для ефективного здійснення освітнього-наукового процесу за освітньою програмою. Надає можливість безоплатного (в межах, окреслених Законами та нормативними актами України) і безпечного доступу аспірантів до матеріально-технічних ресурсів та інфраструктури для успішного досягнення визначених цілей і програмних результатів навчання. А саме: надає доступ до відповідної наукової інформації за допомогою вільного користування фондами Наукової бібліотеки Інституту археології, Науковим архівом та Науковими фондами Археологічного музею, забезпечення безкоштовного доступу до інтернет-мережі; на підґрунті формування індивідуального навчального плану уможливорює процес вибору навчальних дисциплін за спеціальністю В9 – історія та археологія, ОНП «археологія та антропологія» в межах, передбачених освітньою програмою; мотивує здобувачів вищої освіти брати участь у науково-дослідній діяльності, наукових конференціях і конкурсах; сприяє академічній мобільності аспірантів, у тому числі міжнародній; забезпечує аспірантам отримання місць у гуртожитках у межах наявності відповідного житлового фонду НАН України, отримання академічних соціальних стипендій у встановленому чинним законодавством порядку; забезпечує право на академічну відпустку, поновлення, переведення до іншого закладу вищої освіти згідно із чинним законодавством України.</p> <p>Доступ до зазначених ресурсів, а також навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, основні компоненти якого</p>

		визначені в робочих програмах навчальних дисциплін, допомагають здобувачам вищої освіти належним чином досягти визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.
3	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Інформаційне забезпечення: Наукова бібліотека Інституту археології - читальна зала, Науковий архів Інституту археології – читальна зала, Наукові фонди Інституту археології - приміщення для роботи з археологічним матеріалом, Археологічний музей – приміщення для роботи, навчальне приміщення, точки бездротового доступу до мережі Інтернет, корпоративна пошта. Навчально-методичне забезпечення включає: робочі програми навчальних дисциплін та методичні матеріали з їх вивчення, монографії, підручники, навчальні посібники, матеріали лекцій, презентацій, завдання для практичних та семінарських занять, завдання для індивідуальної роботи, тести, електронні видання тощо. Здобуття науково-дослідної польової археологічної практики в рамках роботи з науковим керівником або в інших археологічних експедиціях Інституту археології НАН України.
9. Академічна мобільність		
1	Національна кредитна мобільність	Національна кредитна мобільність може здійснюватися згідно з вимогами чинного законодавства та за наявності відповідних укладених договорів з науковими установами та закладами вищої освіти. Станом на 01.06.2025 р. Інститут археології має укладені договори з закладами вищої освіти за різними напрямками співпраці (підвищення кваліфікації, проведення студентської археологічної практики, загального напрямку) (Додаток В до ОНП).
2	Міжнародна кредитна мобільність	Міжнародна кредитна мобільність може здійснюватися згідно з вимогами чинного законодавства та за наявності відповідних укладених договорів з науковими установами та закладами вищої освіти. Станом на 01.06.2025 р. Інститут археології має укладені договори з науковими установами та закладами вищої освіти Європи та Світу за різними напрямками співпраці (Додаток В до ОНП).
3	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти може здійснюватись згідно з вимогами чинного законодавства. На даний час Інститут не має ліцензії на надання освітніх послуг іноземцям.

1. Перелік компонент освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

1.1. Перелік компонентів ОНП

Код н/д	Компоненти освітньо-наукової програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів ЄКТС	Форма підсумкового контролю
Освітня складова ОНП			
Обов'язкові компоненти освітньої складової ОНП			
1. Цикл загальної підготовки			
1.1. Цикл дисциплін мовних компетентностей			
OK 1	Іноземна мова професійного спрямування для підготовки аспірантів до рівня загальноєвропейського стандарту володіння мовою С1	8	Екзамен
OK 2	Єдиний державний залік з іноземної та української мови*		Залік
Загальний обсяг циклу дисциплін мовних компетентностей		8	
1.2. Цикл загальнонаукових дисциплін			
OK3	Філософія науки та культури	6	Екзамен
Загальний обсяг циклу загальнонаукових дисциплін		6	
1.3. Цикл дисциплін формування навичок дослідника			
OK 4	Основи наукового дослідження в археології	3	Залік
OK 5	Урбаністичні процеси на території України у давнину (5 тис. до н.е. - 13 ст. н.е.)	3	Залік
OK 6	Археологічна термінологія	3	Залік
Загальний обсяг циклу дисциплін формування навичок дослідника		9	
2. Цикл професійної підготовки			
2.1. Цикл дисциплін спеціальності			
OK 7	Проблеми антропогенезу та ранньої історії людства	3	Залік
OK 8	Робота з просторовими даними в археології	3	Залік
OK 9	Історична антропология та біоархеологія України	3	Залік
OK 10	Польова антропология для археологів	3	Залік
Загальний обсяг циклу дисциплін спеціальності		12	
Вибіркові компоненти освітньої складової ОНП**			
2.2. Цикл дисциплін за вибором аспіранта**			
OK 11	Етногенез та ранні етапи історії слов'ян за даними археології	3	Залік
OK 12	Культурні спільноти доби палеометалів	3	Залік
OK 13	Антична цивілізація Північної Надчорноморщини	3	Залік
OK 14	Сармати і пізні скіфи Північної Причорноморщини	3	Залік
OK 15	Неолітичні культури, міграційні процеси різних періодів	3	Залік
OK 16	Київська Русь та її сусіди	3	Залік

Загальний обсяг циклу дисциплін за вибором аспіранта		12	
3. Компонент практичної підготовки			
НДП 1	Науково-дослідна практика	4	
Загальний обсяг практичної підготовки		4	
Загальний обсяг освітньої складової		51	
Наукова складова ОНП***			
НА 1	Підготовка та захист наукової роботи ***	Проміжна наукова атестація – по завершенню кожного навчального року (звіт аспіранта) Атестація (захист дисертації).	
Загальний обсяг наукової складової		180	
Загальний обсяг освітньо-наукової програми		231	

*Єдиний державний залік з іноземної та української мови буде складатись з двох компонентів: тест з іноземної мови (англійської, французької, німецької, іспанської за вибором вступника) та тест з української мови. Затверджується Порядком організації та проведення єдиного державного заліку для аспірантів. Станом на 12.06.2025 р. Порядок перебуває на стадії громадського обговорення (<https://osvita.ua/vnz/vstup-do-aspirantury/94790/>).

**За власним вибором аспіранта вивчається 3 дисципліни з переліку запропонованих та набирається 12 кредитів.

***Атестація здобувача ступеня доктора філософії – встановлення разовою спеціалізованою вченою радою, у разі успішного виконання здобувачем ступеня доктора філософії освітньо-наукової програми та публічного захисту ним дисертації, відповідності результатів його наукової роботи вимогам освітньо-наукової програми.

Орієнтовні тематичні напрями дослідницької діяльності

здобувачів наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності В9–

історія та археологія, ОНП «Археологія та антропологія»:

Теоретико-методологічний напрямок:

- дослідження понятійного/ категорійного/ термінологічного апарату науки: вивчення трансформацій змісту, удосконалення з урахуванням сучасних тенденцій розвитку науки, розробка і введення до наукового обігу узгодженої термінології;
 - теоретичні розробки у контексті реконструкції давньої історії (соціально-економічні, етнічні, культурні, політичні, історико-археологічні, екологічні моделі тощо);
 - впровадження концепції національної ідентичності на основі археологічних та історичних джерел;
 - дослідження, удосконалення та впровадження нових ефективних методик.
- Серед них:

- методик польових археологічних та антропологічних досліджень – впровадження та вдосконалення неруйнівних методів;
- лабораторного опрацювання археологічних та антропологічних даних – розширення можливостей отримання інформації з наявних джерел за рахунок новітніх методів;
- археологічного картографування – створення реєстрів пам'яток України за окремими культурно-історичними періодами, інтеграція у європейські бази даних;
- методик класифікації та каталогізації,
- методик аналітичних, антропологічних, джерелознавчих, пам'яткознавчих, історіографічних досліджень тощо.

Джерелознавчий та пам'яткознавчий напрямок:

- систематизація та каталогізація джерельної бази археології та антропології (фондові, архівні, бібліотечні, музейні колекції);
- створення баз даних та картографування даних і метаданих об'єктів археологічної спадщини (нерухомих пам'яток) та рухомих пам'яток;

Аналітичний напрямок:

- інтерпретаційні дослідження у галузі археології та антропології;
- реконструкції історико-культурного розвитку давніх історичних спільнот на території сучасної України.

Історіографічний напрямок:

- вивчення трансформацій місця і ролі археології та давньої історії у соціо-політичному середовищі країни;
- дослідження інституціонального розвитку археології та давньої історії;
- вивчення історії археологічних досліджень;
- студії з проблемної історіографії (історія ідей та понять; формування та розвиток наукових шкіл, історія археологічної думки);
- біографічні та бібліографічні студії тощо.

На виконання дисертаційної роботи доктора філософії за спеціальністю В9 – історія та археологія, ОНП «Археологія та антропологія» покладається основна дослідницька та фахова кваліфікаційна функція, яка полягає у здатності аспіранта здійснювати самостійний науковий пошук, вирішувати актуальні загальнотеоретичні і прикладні наукові завдання, робити узагальнення наукових результатів та представляти їх у вигляді висновків, положень наукової новизни, практичних рекомендацій як власного внеску у розвиток сучасної історичної науки У підсумку – отримати необхідні навички для забезпечення тяглості археологічної професії.

1.2. Структура освітньо-наукової програми

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі незалежно від форми навчання становить чотири роки.

Освітньо-наукова програма ID 86372 «Археологія та антропологія» містить дві складових: освітню та наукову.

Зміст та структура освітньої складової ОНП «Археологія та антропологія»:

Структура освітньої складової ОНП	Обсяг навчального навантаження здобувача вищої освіти	
	Кредитів ЄКТС	%
Обов'язкові компоненти	35	68,7
Вибіркові компоненти	12	23,5
Компонент практичної підготовки	4	7,8
Разом освітня складова	51	100

Наукова складова ОНП «Археологія та антропологія» становить 180 кредитів ЄКТС та передбачає проведення власного наукового дослідження, оформленого у вигляді дисертації, та опублікування основних його наукових результатів. Підготовка наукового дослідження здійснюється під керівництвом одного або двох (за необхідності) наукових керівників.

1.3. Структурно-логічна схема ОНП

Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми – це науково-методичне обґрунтування процесу реалізації освітнього процесу підготовки здобувачів освіти, яке відображається у вигляді логічної послідовності вивчення навчальних дисциплін в поєднанні з іншими освітніми компонентами.

ОНП «Археологія та антропологія» розроблена на основі підходу, який визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу освітню діяльність і є результатом навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача

вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження першого навчального року становить 35 кредитів ЄКТС, другого навчального року – 12 кредитів ЄКТС, третього навчального року – 4 кредити. Загальна кількість кредитів ЄКТС за освітньою складовою становить 51.

Освітня складова ОНП «Археологія та антропологія» складається з циклу загальної підготовки (дисципліни мовних компетентностей, загальнонаукові дисципліни, дисципліни формування навичок дослідника), з циклу професійної підготовки (дисципліни спеціальності, дисципліни за вільним вибором аспіранта), а також практичної підготовки.

До циклу **мовної підготовки** належить навчальна дисципліна «Іноземна мова професійного спрямування для підготовки аспірантів до рівня загальноєвропейського стандарту володіння мовою С1» (забезпечує Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України). Завданням курсу є здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності, уміння представляти результати власних оригінальних досліджень у наукових працях різних жанрів (стаття, есе, монографія, презентація, виступ на конференції, стендова доповідь, публічна промова, наукова/науково-популярна лекція тощо). Також введено єдиний державний залік з української та іноземної мов для академічних цілей на третьому році навчання, як обов'язковий підсумковий контроль з використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання, який проводиться в порядку, визначеному МОН (Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2025 р. № 426).

До циклу **загальнонаукових дисциплін** належить навчальна дисципліна «Філософія науки та культури» (забезпечує Центр гуманітарної освіти НАН України). Завданням курсу є оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового

світогляду, професійної етики та загального культурного світогляду. Цикл дисциплін з **формування навичок дослідника** об'єднує такі навчальні дисципліни: 1) «Основи наукового дослідження в археології», метою якої є ознайомлення аспірантів з методикою дослідження археологічних об'єктів, обробкою та її аналізом первинної інформації та способами реконструкції історичного процесу за археологічними джерелами. 2) «Актуальні проблеми вивчення соціально-економічного розвитку людства», метою якої є формування у аспірантів навичок наукового дослідження на прикладі вивчення комплексу проблем, пов'язаних з соціально-економічним розвитком давніх суспільств на теренах сучасної України. 3) «Археологічна термінологія», метою якої є формування у аспірантів навичок до створення археологічних класифікацій, розуміння сутності культурно-історичних спільностей, вміння виділяти варіанти археологічних культур, розуміння векторів міграцій давніх суспільств (Додаток Б до ОНП).

Цикл **дисциплін спеціальності** презентують такі навчальні дисципліни: 1) «Проблеми антропогенезу та ранньої історії людства», метою якої є набуття теоретичних знань про історичний період, коли формувалися визначальні риси людини та її культури. У межах представленого курсу розглядається на широкому тлі первісності Євразійського та Африканського континентів. 2) «Робота з просторовими даними в археології», метою якої є формування у аспірантів вміння коректно отримувати, зберігати, обмінюватись, аналізувати та презентувати просторові дані, які є основою усіх наукових досліджень у сучасній археологічній науці. 3) «Історична антропологія та біоархеологія України», метою якої є формування у аспірантів основних методичних та теоретичних засад аналізу антропологічних решток, реконструювання способу життя в різні епохи, знання історії біоархеології, її зв'язку з іншими науковими дисциплінами. 4) «Польова антропологія для археологів», метою якої є введення в польову антропологію як обов'язкову практичну дисципліну для археологів та антропологів, ознайомлення з основними методами польового антропологічного дослідження. (Додаток Б до ОНП).

До кола **дисциплін за вибором аспіранта** належать: «Етногенез та ранні етапи історії слов'ян за даними археології», «Культурні спільноти доби палеометалів», «Антична цивілізація Північної Надчорноморщини», «Сармати і пізні скіфи Північної Причорноморщини», «Неолітичні культури, міграційні процеси різних періодів», «Київська Русь та її сусіди» (Додаток Б до ОНП).

Зазначений перелік дає можливість обрати три навчальних дисципліни, які охоплюють напрямки, що є дотичними, передували або слідували у розвитку людства після процесів, які обрані дисертантом для власного дослідження. Такий підхід дозволяє сформуванню у аспіранта тяглисть розуміння історичних процесів та зрозуміти причини виникнення і варіанти розвитку наукової проблеми, обраної аспірантом для дослідження, у подальші епохи (Додаток Б до ОНП).

Практична підготовка аспірантів є невід'ємною складовою освітньо-наукової програми підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії в аспірантурі Інституту археології НАН України та входить до загального обсягу кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) навчального плану підготовки фахівця.

Практична підготовка організована з урахуванням тематики досліджень аспірантів та специфіки наукових напрямів відділів за якими вони закріплені. Суть практичної підготовки охоплює навички, необхідні для проведення польових археологічних експедицій (планування, проведення, підготовка наукових звітів про польові археологічні дослідження). Контроль за проходженням практики та оцінювання результатів покладається на наукового керівника. Здійснюється відповідно до індивідуального навчального плану аспіранта.

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає: виконання завдань дослідницької дисертаційної роботи протягом всього періоду навчання, підготовку та публікацію статей у наукових фахових виданнях, у тому числі індексованих у Scopus та Web of Science, участь у наукових конференціях,

методологічних наукових семінарах, які діють у Інституті археології та інших наукових установах тощо.

Протягом навчання аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема, опанувати комплекс теоретичних знань, набути умінь, навичок та компетентностей, достатніх для продукування нового знання, розв'язання комплексних завдань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності; оволодіти методикою здійснення наукового дослідження; виконати самостійне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну та практичну значущість; оформити і захистити дисертацію.

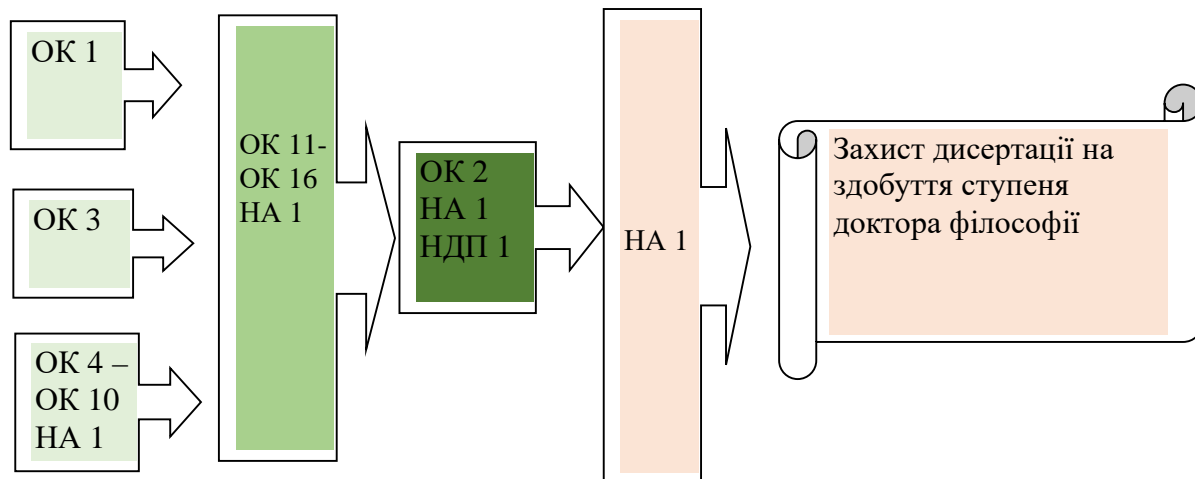
Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії – самостійно виконана здобувачем на основі проведених досліджень, завершена кваліфікаційна наукова робота, яка містить нові актуальні науково обґрунтовані результати, має практичну значущість та подана до разової спеціалізованої ради з метою присудження ступеня доктора філософії.

Розподіл освітніх компонентів за роками навчання та семестрами:

1 рік навчання		2 рік навчання		3 рік навчання	
1 семестр	2 семестр	3 семестр	4 семестр	4 семестр	5 семестр
Обов'язкові компоненти освітньої складової ОНП					
1. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ					
1.1. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН МОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ					
ОК 1	ОК 1 Іспит			ОК 2 Залік	
1.2. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОНАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН					
ОК 3	ОК 3 Іспит				
1.3. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДОСЛІДНИКА					
		ОК 4 Залік			
		ОК 5 Залік			
		ОК 6 Залік			
2. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ					
2.1. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН СПЕЦІАЛЬНОСТІ					
		ОК 7 Залік			
		ОК 8 Залік			
		ОК 9 Залік			
		ОК 10 Залік			
Вибіркові компоненти освітньої складової ОНП					
2.2. ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН ЗА ВИБОРОМ АСПІРАНТА					
		ОК 11- ОК 16 Залік			
3. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА					
					НДП 1 Залік

Структурно-логічна схема ОП.

1-й рік навчання	2-й рік навчання	3-й рік навчання	4-й рік навчання
---------------------	---------------------	---------------------	------------------

ОК – освітній компонент

НА – наукова складова

НДП – науково-дослідна практика

2. Форма атестації здобувачів вищої освіти.

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Підсумковою формою атестації здобувачів освітнього рівня доктора філософії є публічний захист дисертації.
Вимоги до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії	<p>Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним науковим дослідженням, із застосуванням загальних і спеціальних методів археології та аналізу, яке пропонує вирішення важливого наукового завдання у сфері археології через глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або методик дослідження.</p> <p>Дисертація не повинна містити академічного плагіату, фальсифікації, фабрикування.</p> <p>Вимоги до оформлення дисертації встановлені відповідними нормативними документами.</p>
Вимоги до публічного захисту	Вимоги щодо процедури та особливих умов проведення публічного захисту дисертації визначаються відповідними нормативними документами, зокрема: Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», редакція від 08.05.2024 р.

3. Пояснювальна записка

Таблиця 1

**Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей
доктора філософії зі спеціальності В9 - «Історія та археологія»
Дескрипторам Національної рамки кваліфікацій (за 8-м рівнем) та третім
циклом вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої
освіти в редакції від 02.07.2020 р.**

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Перелік компетентностей	ЗН1 Концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності.	УМ1 Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки наявних знань і професійної практики.	К1 Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством загалом	АВ1 Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високого ступеня самостійності, академічної та професійної доброчесності, послідовної відданості розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.
		УМ2 Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.	К2 Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях.	АВ2 Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення
		УМ3 Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей.		
Загальні компетентності				
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗН1	УМ1 УМ3	К1 К2	АВ2

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗН1	УМ1 УМ2	К1 К2	АВ1
ЗК 03 Здатність працювати у міжнародному контексті.	ЗН1	УМ2 УМ3	К2	АВ1 АВ2
ЗК 04 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	ЗН1	УМ1 УМ3	К1	АВ1
ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми археології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності	ЗН1	УМ2	К1	АВ2
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК 01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в археології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з історії, археології, антропології та суміжних галузей.	ЗН1	УМ1 УМ3	К1 К2	АВ1
СК 02 Розв'язання проблем. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів, засвоєних з освітньо-наукової програми.	ЗН1	УМ1 УМ2 УМ3	К1 К2	АВ1 АВ2
СК 03 Обчислювальні навички. Здатність використовувати відповідне програмне забезпечення (статистичне, гео-інформаційні технології, геодезичне обладнання тощо) та обробляти значні масиви статистичної інформації для здійснення досліджень та моделювання соціально-історичних процесів давнини.	ЗН1	УМ1	К1 К2	АВ2

<p>СК 04 Здатність ініціювати і розробляти комплексні наукові проєкти в археології та у дотичних до неї науках застосовуючи міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.</p>	<p>ЗН1</p>	<p>УМ2 УМ3</p>	<p>К1 К2</p>	<p>АВ1 АВ2</p>
<p>СК 05 Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері археології з врахуванням соціальних, економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.</p>	<p>ЗН1</p>	<p>УМ1 УМ3</p>	<p>К1</p>	<p>АВ1 АВ2</p>
<p>СК 06 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.</p>	<p>ЗН1</p>	<p>УМ1 УМ2 УМ3</p>	<p>К1 К2</p>	<p>АВ1 АВ2</p>
<p>СК 07 Здатність до навчання. Здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області, використовуючи здобуті фахові знання.</p>	<p>ЗН1</p>	<p>УМ1 УМ3</p>	<p>К1 К2</p>	<p>АВ2</p>

Посади, які здатен обіймати здобувач третього (освітньо-наукового) рівня доктор філософії зі спеціальності В9 - історія та археологія, освітньо-наукова програма «історія та археологія» за Національним класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003:2010 (КП)

Код і назва професійної групи	Професійна назва роботи (посада)
Законотворці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі). Керівники підприємств, установ, організацій	
12 1210.1 1229.1 1231 1237 1237.1 1237.2 1238 1239 13 1492	керівники підприємств, установ, організацій; керівники підприємств, установ, організацій (директор); керівники різних основних підрозділів (начальник); керівники функціональних підрозділів (начальник); керівник науково-дослідного підрозділу; головний фахівець науково-дослідного підрозділу; начальник (Завідувач) науково-дослідного підрозділу; керівник проектів та програм; керівник інших функціональних підрозділів; керівник малих підприємств (директор); менеджери (управителі) у сфері культури, відпочинку та спорту;
Адміністративна діяльність у сфері науки та освіти	
1229.4 1237 1237.1 1237.2	декан, завідувач кафедри; керівники науково-дослідних підрозділів; головний учений секретар; учений секретар;
Наукова діяльність	
244 2442 2442.1 2442.2	професіонали в галузі економіки, соціології, археографії, археології, географії, кримінології та палеографії; професіонали в галузі археографії, археології, географії, кримінології, палеографії та соціології; наукові співробітники (археографія, археологія, географія, кримінологія, палеографія, соціологія); археографи, археологи, географи, кримінологи, палеографи та соціологи;
Наукова діяльність у суміжних сферах	
2114.1 2141.1 2148 2148.1 2148.2 243 2431 2431.1	Наукові співробітники (геологія фізика, гідрологія, геоінформатика); Професіонали в галузі архітектури та планування міст; Професіонали у галузі картографії та топографії; Наукові співробітники (картографія, топографія); Картографи та топографи; Професіонали в сфері архівної справи, музеєзнавства, бібліотечної справи, інформації та кінопрограм; Професіонали в галузі архівної справи, зберігання музейних, бібліотечних фондів; Наукові співробітники (архівна справа, музеєзнавство);
Науково-педагогічна діяльність у закладах освіти:	
2310 2310.1 2310.2 2320	викладачі закладів вищої освіти: професор, доцент; викладач закладу вищої освіти, асистент; викладач професійно-технічного навчального закладу.

**Інститут археології Національної академії наук України.
Каталог навчальних дисциплін підготовки здобувачів третього
(освітньо-наукового) рівня вищої освіти
зі спеціальності В9 – історія та археологія**

№ з/п	Назва навчальної дисципліни	Напрямок спеціальності	Науковий відділ	Науково-педагогічний працівник
Цикл дисциплін формування навичок дослідника				
1	Основи наукового дослідження в археології.	археологія	археології раннього залізного віку	Симоненко Олександр Володимирович – доктор історичних наук symonenko@iananu.org.ua simonal@ukr.net
2	Актуальні проблеми вивчення соціально-економічного розвитку людства.	археологія	античної археології	Буйських Алла Валеріївна – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України allabuy@iananu.org.ua abujskikh@ukr.net
3	Археологічна термінологія.	археологія	археології Криму та Північно-Західного Причорномор'я	Манько Валерій Олександрович – кандидат історичних наук Valery_Manko@yahoo.com
Цикл дисциплін спеціальності				
4	Проблеми антропогенезу та ранньої історії людства.	археологія	Археології кам'яної доби	Залізник Леонід Львович – доктор історичних наук, професор zaliznyakl@ukr.net leonid_zaliznyak@iananu.org.ua
5	Робота з просторовими даними в археології.	археологія	давньоруської та середньовічної археології	Борисов Артем Вадимович – кандидат історичних наук artem_borysov@iananu.org.ua avborysov@gmail.com
6	Історична антропологія та біоархеологія України	антропологія	біоархеології	Потехіна Інна Дмитрівна – Кандидат історичних наук potekhina_inna@iananu.org.ua idpotekhina@gmail.com

7	Польова антропологія для археологів	антропологія	біоархеології	Козак Олександра Діонізіївна – кандидат історичних наук akozak@iananu.org.ua akozak26@ukr.net
Цикл дисциплін за вибором аспіранта				
8	Етногенез та ранні етапи історії слов'ян за даними археології	археологія	археології ранніх слов'ян	Скиба Андрій Володимирович – кандидат історичних наук andrii_skyba@iananu.org.ua skyba-andriy@ukr.net
9	Культурні спільноти доби палеометалів	археологія	археології енеоліту- бронзової доби	Отрошенко Віталій Васильович – доктор історичних наук, професор otroshchenko@iananu.org.ua otrok_o@ukr.net
10	Антична цивілізація Північної Надчорноморщини	археологія	античної археології	Буйських Алла Валеріївна – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України allabuy@iananu.org.ua abujskikh@ukr.net
11	Сармати і пізні скіфи Північної Причорноморщини	археологія	археології раннього залізного віку	Симоненко Олександр Володимирович – доктор історичних наук symonenko@iananu.org.ua simonal@ukr.net
12	Неолітичні культури, міграційні процеси різних періодів	археологія	археології Криму та Північно- Західного Причорномор'я	Манько Валерій Олександрович – кандидат історичних наук Valery_Manko@yahoo.com
13	Київська Русь та її сусіди	археологія	давньоруської та середньовічної археології	Томашевський Андрій Петрович – кандидат історичних наук tomash@iananu.org.ua tomashevsky@ukr.net

**Перелік закладів вищої освіти України та наукових установ Світу,
які мають укладені договори про співпрацю з Інститутом археології
станом на 01.06. 2025 р.**

ЗВО України		
№ з/п	Назва ЗВО	Термін дії угоди до:
1	Черкаський державний технологічний університет	31.12.2028
2	Сумський державний університет СумДУ	31.12.2026
3	ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»	безстроково
4	Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури	безстроково
5	Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського	31.12.2025
6	ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Гр.Горія Сковороди»	31.12.2025
7	Київський національний університет культури і мистецтв	31.12.2026
8	Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського	безстроково
9	Історичний факультет Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова	31.12.2031
10	Центральноукраїнський інститут розвитку людини відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», м. Кропивницький	безстроково
11	Київський університет права НАН України	безстроково
12	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	31.12.2026
13	Університет Григорія Сковороди в Переяславі	31.12.2026
14	Національний університет «Чернігівський колегіум імені Т.Г. Шевченка»	безстроково
15	Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського	безстроково
16	Київський університет імені Бориса Грінченка	15.04.2028
17	Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури	09.06.2028
18	ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»	15.05.2028
19	Лабораторія археології та етнології імені Володимира Станко Чорноморського національного університету імені Петра Могили	31.12.2028
20	Національний університет «Києво-Могилянська академія»	20.02.2029

Наукові установи та ЗВО Європи та Світу

№ з/п	Назва наукової установи	країна	Термін дії угоди до:
1	Національний музей історії Молдови	Молдова	безстроково
2	Центр дослідження обсидіану та кременю університету Мейджи	Японія	безстроково
3	Інститут культурної спадщини Академії наук Молдови	Молдова	безстроково
4	Центр балтійської і скандинавської археології	Німеччина	безстроково
5	Дослідницький центр архітектури та археології Кавказу	Грузія	24.11.2030
6	Варшавський університет	Польща	безстроково
7	Археологічний музей в Познані	Польща	безстроково
8	Німецький археологічний інститут	Німеччина	безстроково
9	CNRS (Національний центр дослідження наукова лабораторія)	Франція	15.03.2029
10	Інститут пра- та протоісторичної археології Університету Христіана-Альбрехта у м. Кіль	Німеччина	безстроково
11	Інститут археології та Етнології Польської академії наук	Польща	безстроково
12	Інститут археології та Етнології Національної академії наук Азербайджану	Азербайджан	01.04.2028
13	Університет Жешува	Польща	безстроково
14	Університет "Вища антропологічна школа", м. Кишинів	Молдова	безстроково
15	Університет Копенгагену	Данія	безстроково
16	Університет Гарварду	США	безстроково
17	Університет Гран Веллі, Мічіган	США	безстроково
18	Ляйбніц-Інститут історії та культури Центральної та Східної Європи (GWZO)	Німеччина	безстроково
19	Королівський коледж Лондона	Великобританія	безстроково
20	Університет Вільнюса	Литва	безстроково
21	Батумський державний університет ім. Шота Руставелі	Грузія	безстроково
22	Університет Ліону, Будинок Сходу та Середземномор'я, UMR 5138, лабораторія АрАр-археології та археометрії	Франція	безстроково
23	Департамент культурної спадщини університету Падуа	Італія	безстроково